

אור נפלא אור חדש

עלי הגהה בפרסום ראשון
על קונטרס "ענינה של תורת החסידות"

מבוא

בהתנוועדות י"ט כסלו תשכ"ו גילה הרבי אור חדש בביאור עניינה של תורת החסידות. היה זה לאחר אמירת מאמר ד"ה "פדה בשלום" (המאמר יצא לאור מוגה לקראת י"ט כסלו תשנ"ב) בו הסביר הרבי את עניינה של תורת החסידות, על-פי המבואר במאמרי רבותינו נשיאינו.

את השיחה שלאחר המאמר פתח הרבי: **"המדובר במאמר בנוגע לתורת החסידות, מה-היא ("זואס דאס איז"), היה באותיות של קבלה. וכפי שהוזכר אשר חסידות היא פנימיות הכתר, ובזה גופא פנימיות עתיק, ויתרה מכך, אור אין-סוף שבפנימיות עתיק (רדל"א), וכפי שמבואר בלקוטי-תורה בהדרושים של שבת שבתון סוף-פרשת אחרי, באותיות של קבלה.**

אך התכלית היא שהדברים יבואו בפירוש גם בדרוש, רמז ועד שיבוארו גם בפשט, כפי שהדבר מתבטא בהלכה למעשה למטה מעשרה טפחים, במחשבה, דיבור ומעשה של האדם."

אז החל הרבי באמירת שיחה עמוקה בה הסביר את "עניינה של תורת החסידות". בתקופה שלאחר י"ט כסלו המשיך הרבי, בכמה מההתנוועדויות בתקופת החורף, להוסיף ולחדד ב"עניינה של תורת החסידות"...

עריכת הקונטרס נעשתה על-פי הוראת הרבי. היה זה בשלהי שנת תשכ"ז, ה'חוזר' הרב יואל כהן פנה ליו"ר המזכירות הרב חדקוב בבקשה לפנות אל הרבי ולבקש ממנו לכתוב מכתב שישמש כפתיחה לכרך הראשון של 'ספר-הערכים' אשר עמד לצאת-לאור. כמענה לבקשה ענה הרבי: **"אין הזמן גרמא כלל למכתב ממני מסוג הנדרש. באם יסגנו ראשי-דברים משיחת י"ט כסלו (דלפני שנים אחדות), על-דבר שתורת החסידות היא יחידה, ובמילא מחי' כל פרד"ס שבתורה וכו' - באופן שלא תדרוש מצדי כתיבה מחדש בכדי שתתאים לכאן - הרייזה בלאו-הכי המתאים ביותר".** בעקבות מענה זה, החל ר' יואל, העורך הראשי של סדרת "ספר הערכים" לערוך את הביאורים שנאמרו בתקופת החורף של תשכ"ו אל ביאור אחד משולב, אשר עתיד היה לשמש כ'מבוא' ל"ספר הערכים".

כאשר ר' יואל סיים לערוך את הביאור והקובץ הערוך נמסר לרבי להגהה, היה צפוי שהרבי יגיה את המבוא תוך זמן קצר, אולם הרבי - חרף הפצרותיהם החוזרות ונשנות של המניחים והמתעסקים בהוצאה-לאור של ספר הערכים - לא הגיה את הקונטרס משך זמן רב.

כעבור חמש שנים מיום אמירת השיחה ולמעלה משנתיים מעריכתה הראשונית, בא' מימי חודש

חשון תשל"א - בזכרון אחדים היה זה לאחר חזרתו מהאהל הקדוש - הורה הרבי לרב חדקוב להמציא בפניו את רשימת השיחה כפי שנערכה. אך מאחר ובמשך הזמן נאבדו דפי הרשימה, הוצרך ר' יואל לערוך ולכתוב בתוך שעות ספורות את הדברים מחדש על סמך זכרונו. וכך, במשך מספר שעות החל ר' יואל להכניס לרבי דרך הרב חדקוב את השיחה להגהה.

כאשר ר' יואל קיבל את הגהות הרבי על הקונטרס, מיהר לשלב את הגהות הרבי בתוך הטיוטה, ומסר את הטיוטה המתוקנת לאישורו של הרבי. הרבי קיבל את הטיוטה המתוקנת ומיהר להגיהה שנית. ר' יואל תיקן את הטיוטה והכניסה לרבי, והרבי הגיה מיד את הקונטרס בפעם השלישית והוסיף תיקונים נוספים. ר' יואל ערך והכניס את התיקונים הללו, ושוב, הרבי הגיה מיידית את הקונטרס בפעם הרביעית (!), אולם בזאת הפעם ציין כי יש להדפיס את הקונטרס ולא להכניסו להגהה נוספת, שכן אין לדבר סוף...

"...נתעכב הענין כיון שמחכים להגהת העמודים האלה שצריכה להיות על ידי ודורשת ממני התרכזות אך ורק לזה, שלכן נדחה הענין מזמן לזמן", כך כתב הרבי, במכתב מ"ט תמוז תשכ"ח, למר זלמן שז"ר שזכה להיות מעורב רבות בסיוע מימון "ספר הערכים".

ממכתב זה בלבד ניתן ללמוד עד כמה מדוקדקות הם הגהותיו של הרבי בכלל, ובפרט בקונטרס נפלא זה. מעניינת היא הגהתו של הרבי על-שם הקונטרס: תחילה נקרא **"מהותה** של תורת החסידות", אך הרבי הואיל לשנות ל**"ענינה** של תורת החסידות".

לפנינו צילומיב' ההגהות האחרונות בכתב יד קדשו של כ"ק אדמו"ר. רובם של ההגהות המתפרסמות בזה הנן בפרסום ראשון.

לחביבותא דמילתא, הבאנו בסוף הקובץ את הגהות כ"ק אדמו"ר על ה"מבוא" ל"ספר הערכים - חב"ד", אשר עבור הוצאתו לאור נערך, הוגה ובו נדפס לראשונה קונטרס "ענינה של תורת החסידות"

ויהי-ירצון, שנזכה כבר לקץ הגלות, ולהתראות בעיני בשר עם אבינו מלכנו ולשמוע "תורה חדשה" מפיו ולגילוי כל העניינים המתבארים בקונטרס זה.

ועד תלמידי התמימים העולמי

*מוצאי יום-הכיפורים תשע"ח
ברוקלין נ.י.*

שנת
התש"ק

קובץ
שלשלת המגן

היכל
התורה

קונטרס

ענינה של תורת החסידות

עלי-הגהה על קונטרס "ענינה של תורת החסידות"

מתפרסמות בזה לראשונה

מפוענחות בידי המערכת

התאחדות החסידים
יבנה לאור על ידי מערכת
"אגודת החסידים"

ברוקלין, ניו

ניו אייבטון פארקוויד

ענת חסידת וולנים שנת מאות השנים האחת למדינת
ידי תהא שנת ארבעה ושלשים
אנשים שנת למדינת יום ארבעה שלשים

הגהות הרבי על עמוד זה:

במקור נכתב: "וכל שיטות המוסר שבדו חכמי האומות מלבם, מעורבות הן טוב ורע, אמת ושקר".

הרבי העביר קולמוס על המילים "חכמי האומות" וכתב במקומם **"בני אדם"**.

לאחר המשפט הקודם, אחרי המילים "אמת ושקר", סימן הרבי: *** (15)**, כסימן שיש להוסיף הערה במספר זה, ובשולי הגיליון הוסיף:

"כי כל עניני העולם ברא אלקים לעשות ולתקן (ראה ב"ר פי"א, ו. וברש"י שם. זה"א מו, ב ואילך. אוה"ת עה"פ (ע) תקיד וע' תשי"ו ולאחרי הטא עה"ד מעורבים הם הארץ משאכ"ב בננוע לתלמיד המביט);
"ח"א פז, א".

* (15) כי כל עניני העולם ברא אלקים לעשות ולתקן (ראה ב"ר פי"א, ו. וברש"י שם. זה"א מו, ב ואילך. אוה"ת עה"פ (ע) תקיד וע' תשי"ו ולאחרי הטא עה"ד מעורבים הם הארץ משאכ"ב בננוע לתלמיד המביט);
 ח"א פז, א"

ענינה של תורת החסידות:

א. בננוע לענינה של תורת החסידות - ה'תורוד שבו על חלקי התורה שנתלה לפני - באמרו באיורים רבים; והסם:
 א) בזמן של הכנש"ס הוי' העולם מבבז של התפללות. ועי' גילוי הכנש"ס התורה החסידות. תמךד העולם מחולקלפלוט.
 ב) חסידות הוא עשישה לעולמו שמורת הדין (במרו"ל). שדורן חסיד - אנו שמיקו לר'.
 ג) מעלת החסידות הוא שחבתו הכנש"ס נעשים כחות אלקיים". וכמאמר רבינו תקן בעל התיאור השופק. כלי ענין החסידות הוא לענות טוב מדותיו". לא רק לענות מדותיו הכנש"ס אלא גם - עבש מדותיו".
 ד) תורת החסידות חרשה אחר כל אדם. גם כי שאין לו בשמה בניהו וגם לא ידע את עצמו. וכל לרש"י אלוט". כי כ"י ה' שורת החסידות בראת את הענינים של חלק ה'סדר' שבמורה ועירובם אל העלל בדומתם ושליש סמיות החכמה הנפש - מבשרי אהה אלקים" - ניתנה החסידות לכראת לחיות גם חלק ה' שבכרתה; ולא רק בהשכל שבמפוס האלקית אלא גם בהשכל שבמפוס החכמית עד - בהשכל שבנפש המהמית.
 ה) מן נפש כדלקמן. אשר תורת החסידות היא נקודה אחת שאינה מורכבת מפרטים שונים. ומכיון שכל המעלות שאמרו בבוארים תכל' (בעצם באיורים). מעלות שנותן ה' ורי מוכיח - שמעלת אלו אין מדרגות ומסגרות את שוואה של תורת החסידות. מתיחה של חסידות היא נקודה עצמית המשתפית מענינים מרמים אלא - מצד נקודתה הצמית. ומפאת ומסתמעות במנה מעלות העל".
 ו) הקודה הצמיתית של החסידות היא (מכאבר) לעיל במאמר שבידור הוא מאמר של כ"ק אמרתי (מרו"ש) ע"ק פ"ו. המשתט איר חדש כמתי נעמיתו הבור'. ולפעלה דתור והשטת בתי נעמיתו עיק שש בתי א"ס ששנב ברזליא".
 ז) ענין זה עצמו נשאמר במאמר. מכרח אשר כל המעלות שבחסידות המבארות במקומות שונים הן רק התמטפות נקודתה הצמיתית. כי מכיון שחחסידות היא המשטת בתי א"ס. הרי מן נפש השטת אשר אין סוף" הוא הנשטת. וכל שאר הענינים אינם אלא במצבים ומסומכים ממנו.
 ח) האמרו לעיל בננוע לתורת החסידות. הוא בבוללות בכל חלקי התורה; התורה כולה של ה'סני'שלימות ומעלות המבארות בעולם.
 ט) התחלקת במלל - בעניני העולם קטן הוא האדם" - מעלות החפזין והפעלות המדות;

בהנהגות מוסריות ומדות טובות - הרי המשפטים דרכי המוסר שבוהרות (דמ"א אבות" בדומה) הם תכלית הנוכח המסתא וכל שיטות המוסר שרבו האנש-עצמית מלבם. משרתתה הן טוב ורע. אמת ושקר. חלקי הטוב שישנם בכל אחת משיטות מוסרם הוא בחרה (וכדוד השיפור מוכיח מרח אטור"י". שבאחת מנושיותיה והתורוד מהם אנשים הנושעו דיעת שנותנת אידות וחס התורה לרשעים המדינות ועם אינו מןות הוא שמכמות. ולא חסד מורה דראה מקור בתורה לשיטתו. כשאלא את הוריד כ"ק מרח אמרתי ראה ענה; התורה. ליתותה המלית האמת והטוב. ישנם בה כל הענינים המוסרם שבכל השיטות, בננוע לחכמות - חסידות היא החכמה היותר נעלית. מביש" כי היא המסתם והיתמטם לעני העינים! ולא זו בלבד. אלא שכל השפעת החיות בעולם (גם בעולמות העליונים) מלי' נקודקו קל של תורה.
 אוננם. לא ותי מתיחה של התורה. מתיחה של תורה הוא מה שתיא. מייחזת לנבטי באי"ס ביה המלוכש בה בחבולת היחיד. ולכן כיון שכל העולמות הם כלא שמש לנבי א"ס ביה. כן הם גם לנבי התורה. ולחזק אין לשכחה כלל בחבולת חיות כל העולמות. מאמר דלא שמש השיב"ב". אלא - מצד נקודתה הצמיתית. מייחזתה הוא באי"ס ביה. כוללת היא במילא גם את כל ה'סני'שלימות שבמולם ועל ידה - השפעת החיות הבר. אכן, אף שכל חלקי התורה. נקודתה הצמיתית היא מה שהם מייחזים באי"ס ביה. בכל זה עיקר נקודה זו מתימב מירת החסידות וכמאמר בהמאמר בננוע לחסידות". שריא (דקטא) המשכת א"ס שנפצא ברזליא".
 כי כל חלקי התורה בתי' הוא"ן סוף" שבהם מתימבש הוא באוה ציור - ציור המגידו ובמבטא" גיש ארדים) מתיחה של חלק זה ואזיר זה של חלק תורה זה (שמש. רמו. דרש. סוד). מעלים הוא על שיטות האדם המלוכש בו - העלם דלבוש שבביטול איאל להחליטם ואילו תורת החסידות. מכיון שאינה מורדת באוה ציור. ה'צוריים' שנינוע שבחסידות מתלה על ידם - כלנטש" חתליםם ויהוה"פ (שכלן מלולת היא את כל ד' החלקים כדר"ס שבתורה ומתי' אדם. כדלחלק". אין העיור מעלים בתולט אמיתית את שיטות האדם סבו.
 ד. ביאר מתיחה של תורה החסידות ויבהר ע"י ביאר חנונו הנפמית של משיח. כי משרתה של (מחז) נדע מתיחה". ומכיון אשר ע"י הפגנת" מעינות" החסידות. מאן אלו מרי" דא מילכא משהוא. הרי מענינו של משיח - שכתרה נדע את מתיחה".
 כביאה המשיח יתחדש כמה וכמה ענינים נגלים ומסו: אבולת ישראל (הושענית") מתגלות; לעלות מה; יהיו ישראל המכנס גדולים וידועים דברים המתמנים רשינו דעת כראת כי מלאה הארץ ידוע את כ"י". לעלות מה; ישנו חידוש במעשה מביאת" (ומה שאמרו אין בין עתי' לימות המשיח אלא שעברד מלכות בלבד" הוא רק בחלות הזמן של ימות המשיח". וכבר ע"ס מיש ברי"ס" שמאמר זה נאמר בננוע לעני הארץ. משיאכ"ב בננוע לתלמיד המביט);
 בתי' האלקות שלמעלה מתימב ע"י אנוליה שלכן יהיו תפא"ן את דמם ככתב" כי כל העולם כולו יהי גילוי בתי' שם יהי" ה' היה יהיה יהיה" - לעלמלה מןם וימנם. בדומה העילוי שהי' בהימק"ל".
 ותכן ענינים אלו יתחדש לא רק בעולם הזה אלא בכל העולמות. כי היתנהג בעולמות העליונים הוא כפי סדר היתנהג בעולמי" לר' הקביעות דרתי ומסודים (שבבם נמכת תוספת ארץ) לעלות. שהיא מפי אדם קבועים לשמה". ומכיון שבכבאת המשיח ישנתה כללות השבט בעתי' חרשית. הרי ישנו ודגמנו יהי גם בעולמות העליונים.
 אוננם. אשר כל הנביל כל ענינים אלו - אף שנגלה רוב העילוי והתפללת השבט - אינם אלא התמטפות נקודתה העיקרית של משיח.
 ה. ענין העיקרי של משיח הוא - יחידת כדוד". שדוד זכה לבתי' נפש. אלו" לוחט ששה - לעשמה אדם הראשון - לחי' המשיח ויכה ליהודת.
 אצטילקופריא X

7) 7

הגהות הרבי על עמוד זה:

במקור: "ובחינת יחידה היא עצם הנשמה שלמעלה מגדר פרטים".

אחרי המילה "פרטים" הוסיף הרבי פסיק, ואת המילה "**כשמה**".

במקור: "ועם היות, אשר מבחינת היחידה - עצם הנשמה - נמשכות ד' הבחינות נרנ"ח".

הרבי מחק את הפסיק שאחרי המילים "עם היות".

במקור: "ומנקודה זו, מסתעפת כל מעלות הפרטיות נרנ"ח דכללות".

הרבי הוסיף פסיק אחרי המילה "הפרטיות".

במקור: "החיות שתורת החסידות מכנסה בכל עניני העולם (קטן זה האדם)²⁴, והעולם - כפשוטו".

הרבי מחק את ההפניה (בטעות) להערה 24.

במקור: "נוסף על מה שבתורת החסידות באו ביאורים לענינים שונים".

הרבי העביר קולמוס על המילה "מה" וכתב במקומה: "**זה**".

במקור: "תוכן אמירה זו שהוא 'ירגיל א"ע להתבונן מיד לפני מי הוא שוכב לפני ממה"מ הקב"ה".

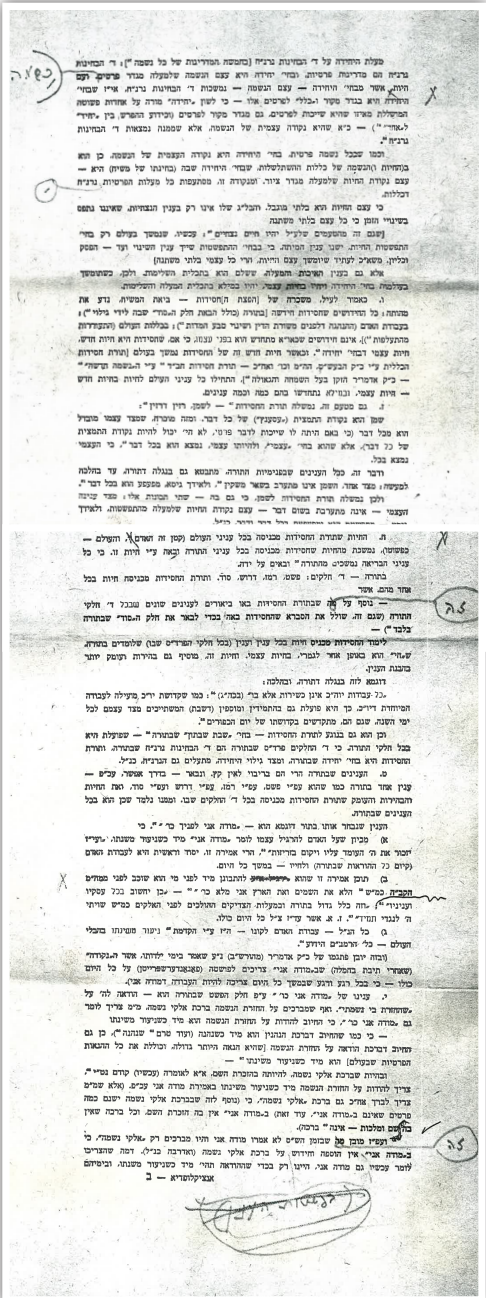
הרבי העביר קולמוס על המילים "ירגיל א"ע".

במקור: "ועפ"ז מובן כי שבזמן הש"ס לא אמרו מודה אני".

הרבי העביר קולמוס על המילה "מה" וכתב במקומה: "**זה**".

במקור: "כי ב'מודה אני' אין הוספה וחידוש על ברכת אלקי נשמה".

בתחילה, אחרי המילים "הוספה וחידוש" הוסיף הרבי: "**(בפשטות הענין)**". אך לאחר מכן העביר על מילים אלו קולמוס פעמיים, והקיפן בעיגול.

הגהות הרבי על עמוד זה:

במקור: "ומזה אנו דורשים, שגם האדם צריך להיות איש אמונים באופן כזה".

אחרי המילה "דורשים" הוסיף הרבי: **"ולמדים"**.

במקור: "שהחזרת הנשמה באה מבחינת המלכות כמו שמוחדת עם בחינת היסוד".

הרבי העביר קולמוס על האות "ש" הממילה "שמויחדת", וכתב במקומה: **"שהיא"**, כך שיש לקרוא: "כמו שהיא מיוחדת עם בחינת היסוד".

במקור: "לפי⁷⁵ שכל הטומאות שבעולם אינן מטמאות את המודה אני של יהודי".

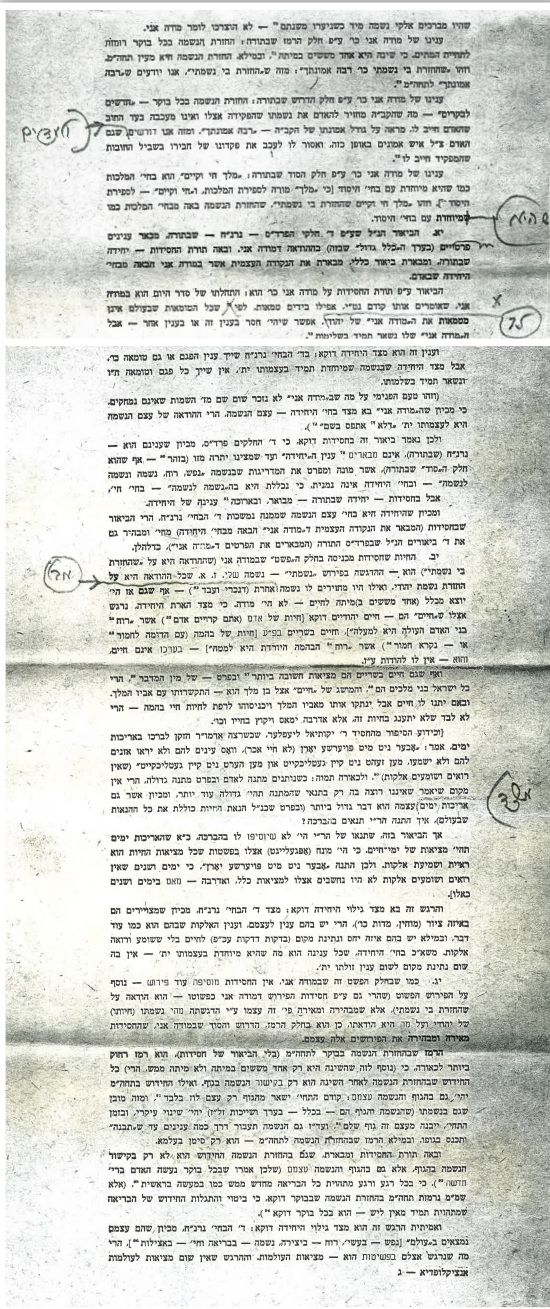
הרבי העביר קולמוס על הפניה המערה 75 שאחרי המילה "לפי", והוסיף אותה לאחר המילים "של יהודי".

במקור: "ואילו היו מחזירים לו נשמה אחרת (דנכרי ועבד)".

אחרי המילה "נשמה" הוסיף הרבי: **"אבל"**.

במקור נכתב: "ומכיון אשר גם אריכות ימים עצמה הוא דבר גדול ביותר".

הרבי הוסיף אחרי המילים "אריכות ימים": **"מצד"** (כך שיש לקרוא: "מצד עצמה").

ית' אין שייד לומר שהוא בשביל איזו תכלית אחרת ח"ו. כן גם מצותיו אינם בשביל איזו תכלית אחרת כ"א כל תכליתם הוא — הם עצמם. ובנוגע לענינינו — מצות השבת סקדן: מטרת המצוה אינה (רק) בשביל טובת המפקיד (שיחזור לו ממנו בשלימות), אלא ההשבה עצמה היא המטרה והתכלית.

ולכן גם כשהמפקיד חייב לו ממון ואינו מחזיר לו את חובו — אין מקום לומר שיעכב את פקדונו. כי מחייב הוא במצות ההשבה¹⁰⁰.

ואמיתית הרגש זה הוא מצד היחידה דוקא. כי נרנ"ח. מכיון שהתקשרותם בהכרזא הוא (כפי ו) מצד ציורם הם. גם תפיסתם ברצון העליון הוא כמו שהוא מלוכב בציור. זרק היחידה שאין בה שום מבוקש לעצמה כלל. והתקשרותה לאלקות הוא מצד אלקות — נרגש בה אמיתת מהותו של רצה"ע כמו שהוא בפשיטותו. אשר תכליתו הוא הרצון עצמו.

טו. ער"ז הוא גם בחלק ה"סוד" שב"מורה אני":

הפירוש שבקבלה ש"מלך חי וקיים" הוא ספי' המלכות כמו שמיחדת עם ספי' היסוד, ומבחי' זו באה החזרת הנשמה. הנה נוסף לזה שחסידות מבארת ומסבירה אותו בביאורים והסברים שכליים (ככל הענינים שבקבלה, שביאורם בשכל הוא ע"י החסידות דוקא. כנ"ל סוס"א), הנה עוד זאת, שע"י הביאור של חסידות, נרגש תוכנו הפנימי של הפירוש חזי הענין באופן אחר לגמרי.

ביאור פירוש זה ע"פ חסידות:

ספי' המלכות היא בחי' האלקות השייכת לעולם, ולכן נמשכות ממנה (ושייכים בה) גדרי המקום והזמן. וספי' היסוד היא בחי' האלקות שלמעלה מגדר שייכות לעולם, שלכן, בכל המדות שלמעלה מספי' המלכות אין שייד בהם גדרי המקום והזמן¹⁰¹ (ומצד גילוי מדות אלו, מתבטלים הזמן והמקום ממציאותם לגמרי). וענין יחוד המלכות עם היסוד הוא — גילוי אוא"ס שלמעלה מעולמות בבחי' האלקות המתלבשת בעולם.

חזו מה שהחזרת הנשמה באה מבחי' "מלך חי וקיים": החזרת הנשמה שבכל בוקר, הרע בר"י חדשה (כנ"ל ס"ג), והחידוש יש מאין, עם היות שבפועל בא הוא מבחי' המלכות דוקא (כי מצד המדות שלמעלה ממדת המלכות לא הי' מציאות יש כלל). בכל זה, הפח שבמלכות לחדש יש מאין הוא דוקא מעצמות אוא"ס¹⁰² שלמעלה מגדר שייכות לעולמות, ובמילא אינו בהגדרים "דאין" ו"יש", ולכן ביכלתו לעשות את ה"אינו" "ישנו". משא"כ בחי' האור השייד לעולמות, מוגדר הוא כביכול בהגדרות אלו.

והכרה זו באה להאדם מצד בחי' היחידה שבו. ושני ענינים בזה: (א) ההכרה בעצמות אוא"ס אפשרית רק מצד בחי' זו של הנשמה המיוחדת בעצמותו ית' (משא"כ ד' הבחי' נרנ"ח, שייכותם הוא לבחי' האלקות שבעולמות). (ב) גם אמיתית ההכרה בהחידוש דיש מאין, שייד (ולא רק שיבין) שאין שום נתינת מקום להיש מצד עצמו וכל מציאותו הוא מחודש מהאלקות — המכריחה שהחידוש בא מעצמות אוא"ס — באה מצד בחי' היחידה דוקא. כנ"ל ס"ג.

טו. הביאורים שבחסידות בד' חלקי הפרד"ס שב"מודה אני" — קשורים זה בזה: הכרת האדם שהחידוש יש מאין בא הוא מעצמות אוא"ס שלמעלה מעולמות — הביאור בחלק ה"סוד" שבמודה אני — מחזקת את ההכרה שכל העולמות מתחדשים תמיד מאין ואפט המוחלט¹⁰⁰ — הביאור בחלק ה"רמוז" שבמודה אני. כי באם התהוות העולמות היתה ע"י ספירת המלכות מצד עצמה, מכיון שהעולמות תופסים מקום לגבה, לא ה' או התחדשות בכל עיקר מציאותם (כ"א ע"ד דווגמת מה שהנשמה מחי' את הגוף, שגם בלי החיות שמהנשמה, יש לו מציאות מצד עצמו¹⁰¹), אבל מכיון שהתהוות היא מעצמות אוא"ס ב"ה — שאין העולמות תופסים מקום לגבי כלל, הרי אין שום נתינת מקום לכל ענינם, וכל עיקר מציאותם מתחדשת מאוא"ס ב"ה.

ובמילא בא הוא להכרת האחדות באופן ש"אין עוד מלבדו", שכל העולמות הן אין ואפט ממש לגבי הקב"ה ואינן נקראות בשם כלל אפילו בשם עוד שהוא לשון טפל¹⁰². ומכיון שכן, הרי נרגש אצלו בפשיטות, שחיות בשרי אינו שום מציאות כלל (גם לא מציאות בדרך טפל), ומציאותו היא רק — התקשרות באלקות, וכנ"ל בביאור החסידות בחלק ה"פשט" שבמחנה אני, ומהכרה זו ש"אין עוד מלבדו", הרי פשוט אצלו שבקיום ציווי הקב"ה א"א לערב (אפילו לא כטפל) שום טעם ותכלית אחר, וכל קיומם צ"ל מצד רצון הבורא, וכנ"ל בביאור החסידות בחלק ה"דרוש" שבמודה אני.

יז. בחי' היחידה, להיותה עצמית, אינה שוללת את הנרנ"ח, אדרבה — היא היא ה"עצם" של כל מדריגות הפרטיות (שזהו אחד החילוקים שבין "גילוי" ל"עצם": "גילוי" הר"ע פרטי, ולכן הענינים שאינם גילויי שלו — אינו דאס ניט ער, אינם הו"א, ולהיותו גילוי ומתפשט) — הוא שולל אותם. משא"כ "עצם" הוא העצמיות של כל ענין וענין. ולכן, מההדגשות העיקריות שבחסידות הוא — איחוד הפרטים עם העצם, וגם הדגשה זו תוכן יותר מהחיות שחסידות מכניסה בכל ד' חלקי הפרד"ס שב"מודה אני":

בענין ה"ספי" — חלק ה"סוד": גם בחי' המלכות עצמה מיוחדת עם ספי' היסוד, עד שנעשים לענין אחד — "מלך חי וקיים", ובמילא ענין האחדות ש"אין עוד מלבדו" אינו שלא ישנה מציאות העולמות, כ"א שגם העולמות עצמם כמו שהם נמצאים במציאותם (ומגודרים בגדר זמן ומקום) מיוחדים הם בתכלית היחוד בעצמות אוא"ס ב"ה.

בענין המצות — חלק ה"דרוש": גם המצות שיש עליהם טעם ונקראים בתורת אמת בשם "משפטים", (מתאחדים ו)עיקרם הוא הרצון הפשוט שלמעלה מהטעם.

בענין הבריאה — חלק ה"רמוז": גם בעניני העולם כמו שהם נראים לעינינו שהבריאה נעשית כבר למציאות בפ"ע (שלכן אין אנו מרגישים את החידוש שבה בכל רגע ורגע), הנה ה"תחדשות האדם (העולם) שבכל בוקר היא התחדשות בכל עצם מציאותו, כהחידוש דמעשה בראשית.

בענין רגש האדם — חלק ה"פשט": גם בהראת האדם על חיותו (שניעור משנתו) נרגש שכל חיותו הוא — מה שהוא יהודי.

הגהת הרבי על עמוד זה:

במקור: "שגם בלי החיות שמהנשמה, יש לו מציאות מצד עצמו".
הרבי העביר קולמוס על המילים "מצד עצמו".

חוצה" שמחין להאדם] — מתבטא אז ביותר עצם מהותו.
ולכן הוגיש כ"ק מרח אדמור" כב"כ משיחותיו, שכל ענין שלומדים בחסידות צריך
להביא כפועל כל ע"י העבודה כמעט דוקא תופסים במהות החסידות.
י"ט. כמו שבחי' הא"ן טו"ק שבחסידות הוא בכללות גם בכל חלקי התורה (כ"ל מ"ט),
כן גם ב"מ"ש הא"ס ע"י המשכנתו עד להתחנך ביותר — להפוך גם אותו ולעשותו כלי לאקנות.
הוא גם בכללות התורה (אלא שפיקר הענין הוא בחסידות).

אמורה 147
הגדה 151

הנה מה שאמרו רז"ל "בראתי יצחק בראתי לו תורה תבלין"¹⁰⁰. ולכאורה תמה: בכל
העולמות, עתה הוא היותר תחתון. שאין תחתון למטה ממנו"¹⁰¹. ובעתה גופא — החציר
הוא אחד התמונה — חוקקה אתה"ם עליהם"¹⁰². ומכיון שכל העולמות, אפילו עולמות העליונים
הם כלא השיב לבני התורה (ולכן כשבישב דוד את התורה בה שכל השלמות עליונים
וחתונתם תלויים בדקדוק מצוה אחת של תורה, ונעשו ע"י"¹⁰³). הרי מכ"ש וק"י שלכאורה אין
שום מקום לומר שברייאת התורה הוא בכדי שתהי' תבלין להצמיח?¹⁰⁴

וע"ס הנ"ל מוכן: עצם התורה שמיחדת כעצמותו יח' מתבטא דוקא בזה שהיא תבלין
להצמיח. מכיון שהחב' תבלין את יצר הרע ולהפכו לטוב"¹⁰⁵. הוא מצד עצמותו יח' דוקא.
הביאור בזה: כל הגלויים הם היותר בעליהם. להיותם מוגדרים בגוף אור וגילוי, הרי
מציאות הרע — היפך האור — נגמד אליהם. ובמילא אין ביכולתם להפכו לטוב (כ"א לחלום
בו ורע — שיבטל לגמרי). ורק עצמותו יח' שהוא שטות בתכלית הפשיטות ומשולל מכל
הצדדים, הוא אין שייך שום נגמד אליו. ובמילא — ביכולתו לשנותו ולהפכו לטוב"¹⁰⁶.
חנה ג"כ מה שבבחי' התורה המיוחדת כעצמותו יח' נאמר "מטוהקת לפניך: שחק
(ומענה) שלמקלה בא ע"י כירור ותיקון החשן"¹⁰⁷ — אתהפכא השוכא לתורא. חנה. משחקת
לפניך: דוקא ע"י בחי' אתהפכא השוכא לנוטרא — "משחקת" — שבתורה. מתבטאת פנימיותה
כמו שהיא מיוחדת בפנימיות אה"ס ביה" — לפניך.

151

כ. שני ענינים אלו שבתורה חסידות (וע"י בכללות התורה)
— (ק) חדרותה בכל חלקי נר"י'ה ועד שפועלה גם בנה"ב ובעולם. (כ) הביטוי
עצמותה הוא דוקא ע"י פעולתה בנה"ב ובעולם —
יש דומתם (בכל הענינים שבחסידות) גם בגולה. ומהלכה. ולא עוד, אלא שהלכת זו
בגולה ניתוסף בה ביאור ע"י ענינים הג"ל שבחסידות:

ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום"¹⁰⁸. בסמטא, בצדי רשות הרבים"¹⁰⁹ (ובנוגע
לגיטין וקידושין — גם ברה"ל, לכמה דיעות"¹¹⁰). וקטן זה תקנת חכמים הוא בכדי "לא
אתי לאצטרי"¹¹¹.

אף שהתקנה היא שהחפץ המונח ב"ד אמותיו של אדם יקנה לו, מ"מ בשביל קנין
החפץ, הקנו לו חכמים את ד' האמות עצמם ועשאוהו כחצירו"¹¹², וע"י ובמילא קונות לו את
החפץ המונח בהם בחרות קנין חצר (ולכן, קטן שאין לו חצר, אין לו גם ד' אמות"¹¹³). אלא,
שזה מה שהקנו חכמים להאדם את ד' אמותיו — הוא רק לצורך קנין חפץ המונח בהם, ולא
לענין אחר"¹¹⁴.

ועם היות שהקנין ד"א הוא מטעם קנין חצר, בכ"י עדיף הוא מקנין חצר, שהצר
שאינה משתמרת (גם כשעומד בקירוב להחפץ באופן שיוכל לננות עצמו וליטלו"¹¹⁵) אינה
קונה עד שאמר "וכתה לי שר"י"¹¹⁶. ואילו ד"א (אף שאין משתמרת) א"צ לומר "וכתה
כ"י"¹¹⁷. ועד שקונות לו לאדם אף שלא מדעתו ורצונו כלל"¹¹⁸. וצריך ביאור: מכיון שכל
קנין ד"א הוא מטעם קנין חצר (ובנוגע ל"ד האמות עצמם — ברע"ה הם משת"ל כב"ל
שאין קנינות לו כ"א לצורך קנין החפץ, איך אפשר שהקנין ד"א יהי' אלים מקנין חצר"¹¹⁹;
הביאור בזה: ב"ד אמותיו של אדם מתפשטת בחי' היחידה שבו"¹²⁰. ולכן קונות לו
לאדם שלא באמירתו ודעתו, כי בבחי' היחידה אינו נובע ענין הרעה והשכל. אלא שהתפשטות
היחידה ב"ד אמותיו הוא בשביל קנין חפץ — הקנאת דבר נשמי שמחולק לאדם: הכותל של
האדם עצמו. בכל ד' הבחי' נר"י'ה שבו — ארבע אמות"¹²¹. אין ביכולתם להמשיך ולגלות את
בחי' היחידה, ורק כשהכותל באים לברר איזה דבר גשמי שמחין להאדם — הקנאת חפץ
לרשותו של האדם (בכדי לבררו ולוככו ע"י ששתמש בו לשם שמים) — אז דוקא מנגלית
בהם בחי' היחידה"¹²².

א"ת

כא. ע"פ כל הג"ל יומתק מה שהחבנה הו"כ"י"¹²³. ל"קא אתי מ"ר" הוא הפצת המעיינות
חוצה דוקא. כ"י
(נסף לזה, שמכ"ס שגילוי המשיח יהי' בכל עניני העולם עד אשר "ורא כל בשר
גו"י ובמילא, גם החבנה תכלי לזה היא הפצת המעיינות בכל — עד התחתון ביותר, וצווח)
ביטוי מהות מעיינות החסידות הוא כשהם מתפשטים "חוצה" דוקא:
כל זמן שנמצאים המעיינות רק ב"הפנים", אין מתבטא עדיין אמתיות מהותם. ומכיון
שהחבנה תכלי לביאת המשיח הוא — טווח החסידות, לכן מההכרח הוא להשיך את המעיינות
חוצה דוקא — ועד שהפכו את ה"הצדקה" למעיינות — שע"י מתבטא מהות המעיינות. הם
ק"א אתי מ"ר" — דא מלכא משת"א.

אמורה 151

ובלשון רבנו חזקן"¹²⁴. שאז יודכך נשמיות (היינו שיהי' גשמיות, אלא שיודכך) הגוף
העולם... (ויאר אור ה' לירשאל, בלי שום לבוש) ומיתרוך התארת לישראל יג"י חשך"¹²⁵
ואמתות ג"כ כדכתיב: כל יושבי תבל ארצך וגו' (ומכאור ~~החליל~~ תשלימות הנה של
ימיה"ם ותחיה"ם... תלוי במעשיו ועבודתו"¹²⁶ כל זמן משך הגלות כי הגורם שכ"י המצוה
היא הפצת בעצמה"¹²⁷.

151
151

בטילה האמתית השלימה, קירוב משם.

הגהות הרבי על עמוד זה:

במקור: "בעולם הזה גופא - היצר הרע הוא אחד הדברים שהקב"ה מתחרט עליהם". הרבי העביר קולמוס על המילים "הוא אחד . . עליהם" (כשאת התיבה "הקב"ה" הקיף בעיגול), וכתב במקומן: "**מתחרט עליו הקב"ה שבראו**".

במקור: "רק עצמותו ית' שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ומושלל מכל הצוירים, הרי אין שייך שום מנגד אליו".

הרבי העביר קולמוס על המילה "הרי" וכתב במקומה: "**זגם**".

במקור: "מה שביטוי עצמותה הוא דוקא ע"י פעולתה בנפש הבהמית ובעולם".

הרבי העביר קולמוס על המילה "מה" ועל האות "ש" מהמילה "שביטוי".

במקור: "אז דוקא מתגלית בהם בחי' היחידה".

לאחרי המילים "דוקא מתגלית" הוסיף הרבי את המילה "**גם**") בתוך סוגריים ולאחר-מכן מחקה.

במקור: "ומיתרון ההארה לישראל יגי' חושך האומות ג"כ כדכתיב כל יושבי תבל ארצך וגו'".

אחרי המילה "כדכתיב" הוסיף הרבי: "**כו' כל בשר יחדיו כו'**".

במקור: "(ומבאר אשר) תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים . . תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות".

הרבי העביר קולמוס על המילה "אשר" וכתב במקומה "**ש**", ומחוץ לסוגריים הוסיף את המילה: "**והנה**" (כך יש לקרוא: "(ומבאר ש) והנה תכלית השלימות...").

הגהות הרבי על עמוד זה:

מתחת הערה 15 הוסיף הרבי: **"*15"**, הפניה להערה 15 שהוסיף בגוף הקונטרס.

בהערה 16 נכתב במקור: "במכתבו מד' טבת תרח"ץ".

הרבי הוסיף: **"נדפס..."** "כסימן שיש לציין את המקור המדויק בו נדפס המכתב (ואכן לאחר מכן נוסף בהערה זו: **"י"ל בקופיר)**".

בהערה 19 נכתב במקור: "לשון הכתוב - תהלים קב, כז".

הרבי העביר קולמוס על המילים "לשון הכתוב", והוסיף: **"זכידוע דב' סוגים בלבושים דיש שא"א להחליפם (וכהלבוש דעור ובשר תלבישיני)**", והורה (ע"י סימון חץ) שיש להוסיף קטע זה אחרי הציון לתהלים.

בהערה 23 נכתב במקור: "ראה לקוטי דבורים ליקוט טז"ח".

אחרי המילה "לקו"ד" הוסיף הרבי **"ח..."**, על מנת לציין את החלק המדויק בלקוטי דיבורים.

בהערה 26 נכתב במקור: "לשון הרמב"ם בהלכות מלכים".

הרבי העביר קולמוס על המילה "לשון" ועל האות "ה" מהמילה "הרמב"ם".

בהערה 27 נכתב במקור: "ראה רמב"ם שם דיהיו המענדנים כו".

הרבי העביר קולמוס על המילה "דיהיו", וכתב במקומה: **"דלא יהי קנאה נו' וכל"**.

בסוף הערה זו נכתב: "ומה שכתוב מלאה הארץ דיעה גו' מיירי בהתקופה שעולם כמנהגו הולך".

הרבי העביר קולמוס על האות "מ" מהמילה "מלאה", ותיקן (כלשון הכתוב): **"ומלאה"**.

בסיום הערה 29 הוסיף הרבי: **"זראה לעיל הערה 27"**.

בהערה 31 נכתב במקור: "וראה ג"כ לקו"ת ויקרא (ו, ד)".

אחרי המילה "ג"כ" הוסיף הרבי: **"אנה"ק סי"ט (קכח א)**.

בהערה 36 הוסיף הרבי: **"ועיין שער (וספר) הגלגולים בתחילתו ובכ"מ. ואכ"מ"**.

בהערה 41 נכתב במקור: "(מגבורה לחסד ומחסד לגבורה)".

הרבי העביר קולמוס על הסוגר-סוגריים, והוסיף: **"וכו")"**.

בהערה 44 הדגיש הרבי את המילים "יט כסלו עטר"ת" בחצי עיגול, והעיר: **"לציין"**, ובהערה נוספת: **"שיחה נדפסה?"**.

בהמשך נכתב במקור: "אף שלפי פנימיות הענינים... יש בזה מעלה שאינה בברכת "אלוקי נשמה".

הרבי העביר קולמוס על המילה "שלפי", וכתב במקומה: "שע"פ".

בהמשך נכתב במקור: "(ד"ה קול דודי תש"ט. ובכ"מ)".

בשיחותיו של הרבי, ההדגשות הן באותיות אטלקיות. ההערות הנדפסות בשוליהגיליון נדפסות כולן באותיות כאלו, ולפיכך כאשר יש צורך להדגיש מילה מסוימת היא מודפסת באותיות רגילות.

הרבי הקיף את המילה "ובכ"מ" שהודגשה במקור, וציין: "ג"כ אטלקית".

בהערה 79 נכתב במקור: "ובהשמטות לזהר (מספר הבהיר) ח"א רסז, א".

הרבי העביר קולמוס על הציון "רסז, א" וכתב במקומו: "(רסז, א) וכו'".

בהערה 96 נכתב במקור: "(שגם) באצילות אלקות הוא בפשיטות ועולמות בהתחדשות".

לאחרי המילה "באצילות" הוסיף הרבי: "(בעולמות עליונים)", אך לאחר מכן העביר על כך קולמוס כסימן שאין צורך להוסיף זאת.

בהמשך נכתב במקור: "מציאות בפשיטות ועולמות בהתחדשות".

הרבי מחק את המילה "ועולמות" והוסיף במקומה: "(ומציאות) עולמות", אך לאחר מכן העביר גם על זה קולמוס כסימן שאין צורך להוסיף זאת.

בהמשך נכתב במקור: "כי בפרטיות מציאות העולמות מתחילה ממבריאה".

לפני המילה "מבריאה" הוסיף הרבי: "(מתגלה)", ולאחר המילה "מבריאה" הוסיף הרבי: "(בעולמות תחתונים)". אך לאחר מכן העביר על כך קולמוס כסימן שאין צורך להוסיף זאת.

בסוף הערה 104 הוסיף הרבי: "ובכ"מ".

בהערה 106 נכתב במקור: "גם לאחרי שעלה ברצונו להוות כו', ההתהוות היא התחדשות גמורה".

אחרי המילה "ההתהוות" הוסיף הרבי את המילים: "בכל רגע".

בהערה 121 נכתב במקור: "אבל ראה באבני מילואים שם, שלדעת הר"ן (גטין שם) הקנו את הד' אמות עצמם".

הרבי סימן להסיר את הפסיק שאחרי המילה "שם".

בהערה 131 נכתב במקור: "ואז היא מתפשטת... בהבחינות של הנשמה עצמה".

הרבי העביר קולמוס על המילה "מתפשטת", וכתב במקומה: "מתגלית".

בהמשך ההערה נכתב במקור: "כי גם בירור הגשמי צ"ל נמשך ע"י השכל דוקא".

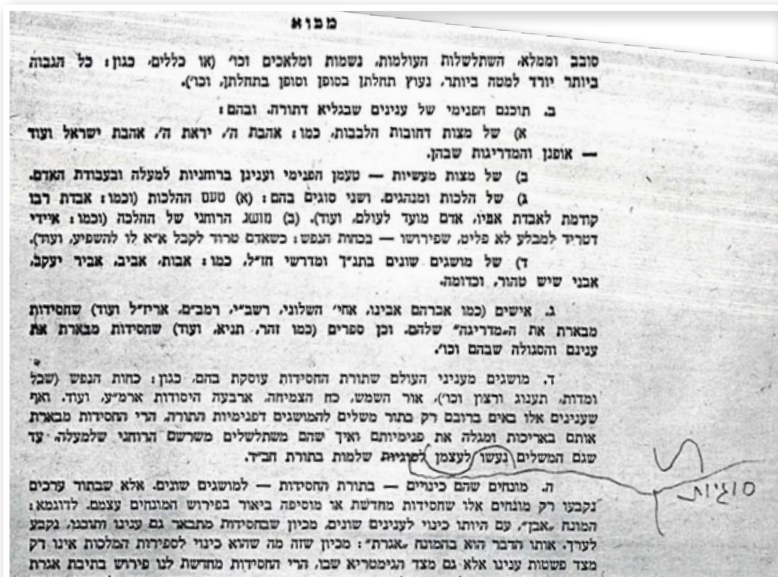
אחרי המילים "ע"י השכל" הוסיף הרבי: "דוקא".

כמה מעלי ההגה האחרונה על הקונטרס

כפי שנדפס - לראשונה - בשנת תשל"א

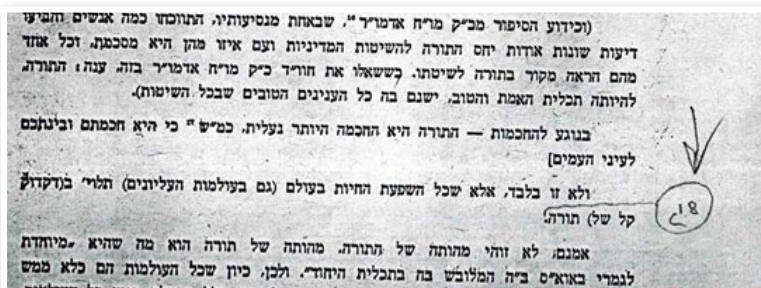
כהוספה ל"ספר הערכים - חב"ד"

מפוענחות בידי המערכת

נכתב: שגם המשלים נעשו לעצמן לסוגיות שלמות בתורת חב"ד.

כ"ק אדמו"ר תיקן: שגם המשלים לעצמן נעשו סוגיות.

כ"ק אדמו"ר סימן להעביר את הערה 18 למקום זה בשיחה.

על ידם — כלבוש" התלמים ויחלופו (שלכן כוללת היא את כל ד' החלקים מרד"ם שבתורה ומתי' אחם, כדלהלן), אין הצורך מעלים בהעלם אמייתי את ששיטות הר"ם שבו.

ד. ביאור מתוחה של תורת החסידות יובחר עיי ביאור תוכנו הפנימי של משיח' כי "משמרה (של מצוה) נדע מזההה". ומכיון אשר עיי [הפצת" מעינות] החסידות קא אזי מר"ם א' מלכא משיחא, הרי מענינו של משיח' — שברה, נדע את מתוחה".

בביאת המשיח יתחדשו כמה וכמה ענינים נעלים. וכמו: גאולת ישראל (והשכינה") מתגלות; למעלה מזה: יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו' מלאה הארץ דיעת את הוי' כו'"; למעלה מזה: שינוי הוידוש במעשה בראשית" (ומה שאמרו "אין בין עוה"ז לימות המשיח' אלא שעבוד מלכותו בלבד" — הוא רק בתחלת הזמן של ימות המשיח". ובפרט עיי' מיש ברי"ם", שמאמר זה נאמר בנוגע לעמי הארץ. משא"כ בנוגע לתלמידי החכמים);

בתי' האלקות שלמעלה מהטבע יהי' אז בנילוי (שלכן יהיו קודא"ן" את השם

- 19) תלמים קב. כו. וכדוד דב' מוט"ם בלבישים, דיש שאי' לתלמים (ובלבוש' דעוד ובשר תלבישין),
 - 20) סעיק' ח' ואלק'.
 - 21) תניא מיל"ם (ג' א').
 - 22) תרויח בהפצת המעניות דוקא, ראה להלן סעיק' א'.
 - 23) ~~א"כ~~ מענה המשיח' הוא יבא — וכמי' המעשים באגרות הודיעה על דבר עליית הנשמה של בריה שנת תקי"ו, נחשט: בסוף הספר בן פורת יוסף; בספר המכתבים מובעשים זיל והלמידי לבוב תרשי"ם ותובת המויל שהתקיה סן המכתב — מתי' תנו' של הבעשים הרי"צ וכי' ר' יחזאל — התחום בעצם בייק של הבעשים); בספר גנוי מסודות (ירושלים ת"ל תרשי"ם) היא סי' סה — וחלק ממנה בתחלת ספר כתר שם טוב, וספר לקוטי אמרים להי"ם מפעוריש.
- ביאור שאלה הבעשים ומענה המשיח' עיי' חסידות — ראה לקי"ד חייב לקי"ט סוית.

כ"ק אדמו"ר סימן להשמיט מילים אחדות מגוף השיחה.

27) ראה זכרונים שם נלא יהי' קאה כו' וכל המעשים כו' — אי' לדעונו (ש' ר"ס) דגור' ורא' גו' משל הוא; נכאב"כ להודיע (וכן הוא הברנת תורת הקבלה והחסידות) — דהר"ם כשפ"ם. ועיי' ב' אב"ד (ה"ל תשובה פיה ה"ב), כעודיק ח"ב ס"מ"א. ובכ"ם.

ואתא"ל לחומר הענין (עיי' ברוחם), דגם לרמב"ם ב' הקפות אחרי שורא משיח' הוא, ולמלא ~~אנו' לרמב"ם ב' בתחלת המאמר אין מלך המשיח' צריך לעשות אנו' וזמנים ולא צריך לומר בתחלת~~ הארץ דיעה ב"ה" יהי' בתקופת הראשונה דאבלת וכל הפרק שבחכמים שם מדבר בתקופה זו. וכמי' בח"ל תשובה פיה ה"ב שמי' ומלאה הארץ דיעה ב"ה מיידי בתקופה שעולם כמנהגו הולך.

עיי' ש' יתרו קושיית התל"ם (ה"ל תשובה פיה ה"ו), כי מי' אין בין כו' אלא עקבה מלכות בלבד הוא רק בתחלת המאמר. (רא'ם תירוץ חכ"ם (ה"ל מלכות רשי"א) על השנת הראשית נשם, שהרמב"ם אול' לעספי', כי בתחלת המאמר אין מלך המשיח' צריך לעשות אותה ומופתים ולא יצדק להיות זוהר הארץ, אבל אח"כ גם הרמב"ם מודה שיהי' ירושם בעולם, ומיש (שעי' ב' ד') ומתנו תרומתם לאתם הוא בעשונה, ולא דרך משל בלבד. ומכיון שהם במלכות בתקופת השני (עיי' ב' המאמר הרי' זה מוסח' שאינו המשיח'.

כ"ק אדמו"ר סימן להשמיט שורה שלמה שהשתרבה בטעות שלא במקומה.

במסופר זה דין של מהרה ושינוי שום מילה בנפיקה ויש (עיי' ב' המאמר הרי' זה מוסח' ושינוי המשיח'.

28) בפרוט לה' ב' רשי"ם רמב"ם ה"ל תשובה פיה ה"ב. מלכים פ"ב ה"ב.

29) ראה ותיא קל"ט א' וראה לעיל הערה 27.

30) ותי' קכ"א א' נתבאר באגרו"ק ס"ו.

31) ובמסופר (ראה ב"כ) לקי"ט ויקרא (ו' ד'), שהי' (לא ג'). סעיק' הרי"צ גילו ותבי' — העלם.

תשנה ענינה של תורת החסידות

כתבנו: כי בכל העולם כולו יהי' גילוי בחי' שם תוי' — ותי' תוה ויהי' כאחד" — שלמעלה

אגה"ק
סי"ט
פ"ח א'.

כ"ק אדמו"ר הוסיף מראה מקום למבואר שם בשיחה, וציין את מספר העמוד בתניא: אגה"ק סי"ט (קכ"א)

[וכידוע הסיפור מתחסיד ר' יקותיאל ליעפלער, שכשרצה אדמירר חזק לברכו באריכות ימים, אמר: "אבער גיט מיט פויערשע יארן (לא היי אכר), וואָס ענינים להם ולא יראו אונם להם ולא ישמעו, מען זעהט גיט קיין געטליכקייט און מען הערט גיט קיין געטליכקייט" (שאין רואים ושומעים אלקות)]. ולכאורה תמוה: כשנותנים מתנה לאדם ובפרט מתנה גדולה, הרי אין מקום שיאמר שאיננו רוצה בה רק בתנאי שהמתנה תהי' גדולה עוד יותר, ומכיון אשר גם אריכות ימים מצד עצמה הוא דבר גדול ביותר (ובפרט שנגיל הנאת החיות כוללת את כל התנאות שבעולם), איך התנה הר"י תנאים בהברכה?

אך הביארר בזה, שתנאו של הר"י הי' לא שיוסיפו לו בהברכה, כי א שהאריכות ימים תהי' מציאות של ימיהיים, כי הי' מונח (אפגעלייגט) אצלו בפשטות שכל מציאות החיות הוא ראיות ושמיעת אלקות, ולכן התנה -אבער גיט מיט פויערשע יארן, כי ימים ושנים שאין הנאת החיות גלגלת לא הוו והשרות אצלו למציאות כלל. וצדקה — הנח בימים השנים

כ"ק אדמו"ר תיקן "אריכות ימים"

(אלקות בפשיטות כו') הוא: לפני הצטום ולאחריו כו' אדמירר בקיע כו' ועד בציונים גדולים כו', וכן יתי' לנתי'ל, הרי שכו"כ דרבות בזה. (97) אלא שכלפי הלוקח ישנו (איסור אחר:) האיסור ולפני עזר (סמעי חרימ סקמו קליטי), אבל בנוגע להוציא שקלו מהגולן, אין בזה איסור.

ענינה של תורת החסידות תשסו

כ"ק אדמו"ר סימן להשמיט תיבת "שדהו", וכתב במקומה "הפצו".

ואמיתית הרגש זה הוא מצד היחידה דוקא, כי נגינה, מכיון שהתקשרותם בחבורא הוא (כפי ה)מצד ציורם הם, גם תפיסתם ברצון העליון הוא כמו שהוא מלוכב בציור, ורק היחידה שאין בה שום מבוקש לעצמה כלל, התקשרותה אלקות הוא מצד אלקות — נגינה בה אמיתת מהותו של רצה"ע כמו שהוא בפשיטותו, אשר תכליתו הוא הרצון עצמו.

טו. עדין הוא גם בחלק ה"סוד" שב"מורה אני":

כ"ק אדמו"ר סימן להשמיט תיבות "שום מבוקש", וכתב: "ציור ומבוקש"

נור הקב"ה השרצון המצות אלו יתלבש גם ב"ענינים", וראת בארובה לקיים פ חקת השיל סעוף פ, (102) להקיר מה"ם להרמבים פ"ו (הובא כדומ"צ מה, ב) שתרעות שתן רע גם מצד השכל צריך לומר ע"ז א"א אש"י.

(ובה יובן מה שאמר (עירובין ק, ע"ב): "אלמלי לא ינתנה תורה (ה) היינו למרס ענינות מחתול וגול מנמלה כו' — ולאורה, למאי נפק מינה.

(103) בקצוה"ה ס"ט"ם סק"ד, שכל זמן שהפקודן בעין, אין חיוב השבה על השומר נזרק כשסעף (או שנגנב ונאבד — בשומר שטר), אז נעשה עליו חיוב תשלומין, אבל כשנרע איננה"ו (סתמ"ג סק"ב): "ומת שש"ה חיוב על המשיעה אין חיובו בא מחמת המשיעה עצמה, אלא משעה שנמסר לו הפקודן נשתעבד

(*) ועיי' דוקא מתנה יותר ענין היחידה מאשר עיי' עיום המצות ד"חוקים" שהוא רק בדרך עב"ט, כי בזה דוקא מתבטא שקיום המצות הוא מצד עצם נפשו, שלכן פעל זה נט על שכלו, כי ה"מצט" (נחמא בכל הפרטים, כולקסן סוף י').

כ"ו הי' "סוף" (בנחש) כ"ק אדמירר (ההורש"ב) יצ"ע לשו"י מביא מרז"ל זה.

כ"ק אדמו"ר תיקן מספר הכוכביות בהערה.

הוספה

גהות כ"ק אדמו"ר ל"מבוא" של "ספר הערכים"
בנדפס קונטרס "ענינה של תורת החסידות" לראשונה

בית

מבוא

מטרת הסידות החדשה עשירה היא ביותר. ועשירה היא לא רק בכמותה — בספרים, קונטרסים, המשכנים, מאמרים, שיחות, אגרות קודש ועוד. אלא גם באיכותה — בסגנונה, השוואת והתעניינים המבוארים בה.

ביאורי הסוגיות שבתורת החסידות. מפורטים הם בכמה ובמה מקומות. הוראה ללמוד ולעמוד על ברייתו של איוה ענין מסויים עליו להתבונן על כמה קשיים — ומפני סיבות שונות:

רוב העניינים המבוארים בספרי ודרשות חסידות, אין להם שיחות גלויות לשמות הספרים והדורותים בהם הם מבוארים. ולדוגמא: בספר שערי אורה — שני חלקים: שער השוהב והשער החדש. אבל ~~העניינים~~ המבוארים בשערים אלה אין להם לטארה כל קשר גלוי לחסידה ודברים האדם המושג את הענין ד"סוכב" והממלא, למשל, לא ישער שעליו לחפש את הענין במשך הפונים. עדיין הוא בשאר הספרים ובמסר במאמרים והמשכנים, הנקראים על שם הפוסקים שבהם הם מתחילים.

נוסף לזה: גם לאורי שהמציין יודע את המאמרים בהם מבואר בעיקר ענין סוגיה עדיין עליו לחפש עוד במקומות אחרים. שבהם מדובר אותו הענין בכיבוד שונה בתור דוגמא לעניינים אחרים. אך ימצא את מבושלה. כי נוסף לזה שדברי תורה בכלל עניינים הם במקום אחד ועשירים במקום אחר. הרי מכות שהמשיגים שבחסידות דקים הם במאה איך לבררם וללכדם רק כשרואים אין שהם מתבטאים באומנים ונותנים שונים.

לדוגמא: ענין יש מאין והחילוק שבין לעולה ועולה יבוא במאמרים שונים המבוארים ענין זה עצמו. אבל יבוא גם במקומות שבהם מתבאר יחס העולמות לא על אופן אחר בדרך יש מאין או בדרך עולה ועולה. ואם במקומות אחרים יבוא ענין יש מאין רק בדרך אבן. הרי בלדום לא יבוא המציין לבידוד על חבדו של המושג יש מאין. וכן תרא בעניינים רבים.

אי לזאת נשנו — ע"פ תורתא כ"ק אדמו"ר שליט"א — לרכו את העניינים שבתורת החסידות ולסודם בערכים לפי סדר תאודיבית. וההצאם לאור בספר הערכים — חבד"ק. העניינים רכובו. סדרו. ונערכו ע"י חברי המערכת. ובדאשם: הרב התמים ר' יואל ש"י כ"ק והרב התמים ר' יהושע שלום דובער ש"י ליסקער.

לא באנו בהו למצות את הערכים המובאים — כי בלתי אפשרי הדבר מסעמים מובאים: ורק — לרכום ולסדרם. וגם לא כל הפרטים השייכים להערכים רכובו כאן: והוא רק הערכים היסודיים העיקריים של כל ערך. שנתבאר בספר הנביא תורה אור ולקטים תורה — ספרי היסוד של תורת החסידות. וגם בספרי: ומאמרי דא"ח המפורסמים שלאחריות. מצד הדקות שבהם מוצגים ~~העניינים~~ ענין לחבדו. היה קשה — על חברי המערכת — מיהו עניינים לברר את פירושה. ובמקרים אלו הסתדלו לצטט את הלשון המקורי. הוראה לעמוד על בירורן של הדברים. עליו לעיין בהספרים והמאמרים וכ"ק מהם נעקרו העניינים.

הערכים שבספר זה מתחפטים לכמה סוגים:

- א. מושגים של פנימיות התורה, כגון: ספירות ופרצופים עליונים, בריאה יש מאין, סוכב וממלא, השתלשלת העולמות, נשמות ומלאכים וכו' (אור כללים, כגון: כל הגהות ביותר יורד למטה ביותר, נצרך תהלתו כסופן וסופן בתהלתו, וכו').
- ב. תוכנים תפיסתיים של עניינים שבגילוי אדוהת. בהם:
 - א) של מצות תשובת הלבבות, כמו: אהבת ה' יראת ה', אהבת ישראל ועוד.
 - ב) אשונן המדינות שבחן.
 - ג) של מצות מעשיות — טעמן הנפשי וענין ברחמיית המעלה ובעבודת האדם.
 - ד) של הלכות ומנהגים. ושני סוגים בהם: א) טעם ההלכות (וכמו: אבדו רבו קדמת לאבדו אביו, אדם מועד לעולם, ועוד), ב) מושג הרוחני של החלבה (וכמו: אידיד דודאי למכיל לא פלים, שפירושו — בפרות הנפש: כשאדם מרד לקבל אי"ל לו להשפיע וכו'), ד) של מושגים שונים בתנ"ך ומדרשי חז"ל, כמו: אבות, אביב, אביו יעקב, אביו שיש טוהר, וכו'.
 - ה) אישים (כמו אברהם אבינו א"ל השלטי רשבי' רבנים, אריאל ועוד) שחסידות מבארת את ה"מדינה" שלהם. וכן ספרים (כמו וז"ל, תנ"ך, ועוד) שחסידות מבארת את עניינים המגלה שבהם וכו'.
 - ו. מושגים פנימיים העולם שבתורת החסידות עוסקת בהם, כגון: כוח הנפש (שכל ומדות, תענוג ורצון וכו'), אור השמש, כח הצמיחה, ארבעה היסודות ארמיץ, צ"ל ועוד. ואי שעינינו אלו יאדם ברובם הם תוך משלים להשיגים דמיוניות תורה, הרי החסידות מבארת אותם באריות, ומגלה את עמיתיותם ואיך שהם משתלשלים משרשם הרוחני שלמעלה עד שגם המשלים נעשו לעצמן לסוגיות שלמות בתורת חבד.

(הדפינה)

הנה

הנה

הנה
הנה
הנה

הנה

הנה

הנה

הנה

הגהות הרבי על עמוד זה:

במקור נכתב: "אלא גם באיכותה - בסוגיותי' השונות ובהענינים המבוארים בה".
הרבי העביר קולמוס על המילה "גם" וכתב במקומה "**ובעיקר**".

במקור: "אבל רוב הענינים המבוארים בשערים אלו".

הרבי העביר קולמוס על המילים "רוב הענינים" וכתב במקומן: "**חלק חשוב מהענינים**".

במקור: "רוב הענינים המבוארים בשערים אלו".

הרבי העביר קולמוס על המילה "אלו" ותיקן ל"**אלה**".

במקור: "שבהם מדובר אותו הענין בביאור שונה בתור דוגמא לענינים אחרים".

אחרי המילים "בביאור שונה" הוסיף הרבי: "**או**" (כך שיש לקרוא: "שבהם מדובר אותו הענין בביאור שונה **או** בתור דוגמא לענינים אחרים").

במקור: "בתור דוגמא לענינים אחרים ורק אז ימצא את מבוקשו".

הרבי העביר קולמוס על המילה "ורק", וכתב במקומה: "**וכו' - שרק**".

במקור: "מצד הדקות שבדברים ומצד יחס כל ענין לחבירו".

הרבי העביר קולמוס על המילים "יחס כל ענין" וכתב במקומן: "**קשר ענין**".

במקור: "מצד יחס כל ענין לחבירו, היה קשה - על חברי המערכת - בהרבה ענינים לברר את פירושם".

אחרי המילה "לחבירו" הוסיף הרבי: "**הרי, בהרבה ענינים**". ובהמשך העביר קולמוס על המילים "בהרבה ענינים".

במקור: "מושגים בעניני העולם שתורת החסידות עוסקת בהם".

הרבי העביר קולמוס על האות "ב" מהמילה "בעניני" וכתב במקומה את האות "**מ**".

במקור: "כחות הנפש... אור השמש, כח הצמיחה, ארבעה היסודות אשרוח־מים - עפר, ועוד ועוד".

הרבי העביר קולמוס על המילה "ועוד" הראשונה.

ה. מונחים שהם כינויים — בתורת החסידות — למושגים שונים. אלא שבתוך ערכים נקבעו רק מונחים אלו שהסידות מחדשת או מוסיפה ביאור כפירוש המונחים עצמם. לדוגמא: המונח אבי"ן, עם היותו כינוי לענינים שונים, מכיון שבחסידות מתבאר גם ענינו הרמנה נקבע לערך. אותו הדבר הוא בהמנה אגרת"י: מכיון שזה מה שהוא כינוי לספירות המלכות אינו רק מצד פשוט ענינו אלא גם מצד הנימטריא שבו, הרי החסידות מחדשת לנו פירוש הריבית אגרת עצמה — נקבע הוא לערך. אבל המונח אבי"ן, מכיון שזה מה שהוא כינוי לספירת היסוד בזמן הגלות (תראי קט"ו, ז. וראה לקראת נצבים מה, ז) הוא להיותו תאב. הרי החסידות אינה מחדשת או מחדשת משהו בהמנה אבי"ן עצמו — פירוש אבי"ן הוא כפשוטו — לא נקבע לערך. אך הוא בנוגע להמנה אבי"ן: מכיון שהכינוי שבו לעניני עוה"י (תראי מה, ז) או למלאכים (לקראת ברכה צ"א, א) הוא מצד פשוט ענינו. והאוי"ב נשאר בפירושו הרגיל — לא נקבע לערך.

— ביאורים שבפסקי תנין ומדריש חו"ל שבתורת החסידות, לא באו בהספר בתוך ערכים (אלא שבמקומות אלו שהם מוסיפים ביאור להענינים שבהערכים — הערתו גם הפירושים. לפעמים בפנים ורובם — בהערות).

שמות הערכים, נקבעו בשמם כפי שנקרא בתורת החסידות, או (תוכנם הפנימי של המושגים בגילוי חזרה) כפי שנקרא בתנין, ש"ס ומדרישים. הערכים שמתב"ד, נקבעו לפי הכתיב (ולא לפי הקרי). וכמו: ארנים (בחולם) — בלי (וא"י) ומדומות.

במקומות ספורים כתבנו לאחריו שמו של הערך את פירושו. כמו: אבנ"ט (אחד מארבעה בגדי לבן של כהן גדול); אדם קדמון (ראון הכללי) — שאחד הצמזום — לכללות העולמות; ועוד.

— המושגים הנמצאים בחסידות בלשון ארמית וכן בלשון הקודש נקבעו לערכים בשתי הלשונות אלא שכמוכן, שבאחד מהם צויין לעין בהשג"י. כגון: אבא — עיר"ע אב"י ומדומת.

בשולי הערך, באו מראי מקומות לספרי החסידות מהם נצטקו הענינים שבפנים. ויוסף לוח, ניתנו (בהרבה מקומות) מ"מ לפסקי תנין ומאגרי חו"ל שבש"ס מדרש ותר וכו'. המובאים בפנים.

במקום שבפסקא אתה היבוא לשונות, קטנים, והדומה (מאגריים שונים) — השתדלנו לעין מ"מ לכל לשון וכו'.

מטרת המראי מקומות / לא רק לעין המקורם של הענינים המובאים בפנים, אלא גם בכדי לתת האפשרות להקרא לעין בהמאגריים, ולעמוד על אמיתותן של הדברים, ולבין יחד עם השתדלתינו לעין לכל ענין את מקורו הכי ראשון שבחסידות, ניתנו גם ציונים לספרים ומאגריים מאותיים, בהם מבוואר הענין בארוכה. כן הרבינו בצינונים לכמה וכמה דרושים, כי צ"י הענין באופן התאמת הענין המובא בפנים וקישורו לתוכן המדובר בהדרושים, יתוסף בו ביאור, וכגיל שמינורם וליבונם של דברים מופשטים הוא כשרואים אותם בתנאים שונים.

המראי מקומות לספרי ומאגרי חסידות, באו בסגנון הרגיל בחסידות. ולדוגמא: אתהלך ליאתניא, שפירושו: ספ"י מאגרי אדמיר, הוקן שנאמר בלאגנא, וכאמר הראשון שבספר זה תחיל אגלה"ד (פסוקי דב"ס ברוקלין תשי"ח): באב, 30. שפירושו: בוך (כת"י) באבויסק מספר 30: תמצ עת"ד, שפירושו: מאמר המתחיל בחמו, שנאמר (א שנתפרסם) בשנת עת"ד; וכיר"ב (מבמאגריים ארזים סומנו גם והפרקים או הדפים שבמאמר. ציוני הדפים — לפי הוצאה אחרונה).

* * *

מבוא — א

הגהות הרבי על עמוד זה:

במקור: "וכן הוא בנוגע להמונח "אויב".

הרבי העביר קולמוס על האות "ו" שבמילה "וכן".

במקור: "וה"אויב" נשאר בפירושו הרגיל - לא נקבע לערך".

הרבי הוסיף: "וכיו"ב".

במקור: "הערכים שמתנ"ך, נקבעו לפי הכתיב (ולא לפי הקרי), וכמו: "אדנים (בחולם - בלי וא"ו)".

הרבי הקיף את המילים "אדנים (בחולם" וכתב: "מה זה?".

במקור: "אלא שכמובן, באחד מהם צויין לעיין בהשני".

הרבי העביר קולמוס על האות "ש" שבמילה "שכמובן".

במקור: "מטרת המראי מקומות היא לא רק לציין למקורם של הענינים המובאים בפנים".

הרבי העביר קולמוס על האות "ל" שבמילה "למקורם".

במקור: "אלא גם, בכדי לתת להקורא לעיין בהמאמרים".

הרבי העביר קולמוס על הפסיק שאחרי המילה "גם".

במקור: "ולכן: יחד עם השתדלותנו לציין לכל ענין את מקורו הכי ראשון בחסידות".

הרבי העביר קולמוס על האות "ל" מהמילה "לכל" וכתב במקומה את האות "ב".

במקור: "ומאמר הראשון שבספר זה מתחיל "אתהלך" (ספר זה נדפס ברוקלין, תשי"ח).

הרבי העביר קולמוס על המילים "ספר זה", וכן העביר קולמוס על האות "ב" מהמילה "ברוקלין" וכתב במקומה "בב" (כך שיש לקרוא: "ברוקלין").

נסף להציונים, באות גם הערות שונות. ותוכנם:
 (א) תוספות ביאור להמובא בפנים.
 (ב) ישוב הסתירות שישנם לכאורה להציונים שבפנים ממאמרי רז"ל או מדרושים אחרים שבתורות.
 (ג) ביאור מאמרי רז"ל וכו' התמוהים, המתיישבים עפ"י הציונים שבפנים.
 (כמה מאמרי רז"ל נעתיקו בהספר לפי הגירסא המובאת במאמרים וכו' מהם נלקחו — אם כי אינם לפי הגירסא הרווחת).
 * * *

(*) ראה הערה כ"ק אומרי שלישיא כשהיש תשי"א ע' 59, חו"ל: כ"מ בהיאחז מביאם מארז"ל בגירסא כלתי רגילה, והוא בשתי פנים: (א) הגירסא שאינה רגילה מדויקת יותר. (ג) שתי הגירסאות מדויקות, אבל להציון המתבאר במקום זה מתאים מארז"ל המובא כפי פירושו ע"פ הגירסא האנה רגילה ודקא. ועי"ש ודבמא לה.
 הציונים לספרי ודרושי החסידות שהם נעתיקו להציונים שבהערת — ניתנו בסיום כל הערה.
 — רוב הערות ניתנו בשולי הגליון. הערות ארוכות, וכן הערות שאינן שייכות כ"כ באופן ישיר להציונים שבפנים — באות ב"מילואים" שבסוף הספר.
 * * *

ע"פ רוב מסומן בהערה שבפנים הספר שעל הקורא לעיין במילואים. אמנם מסיבות טכניות, ישנן (בכרך זה) הערות הבאות במילואים שאינן מסומנות בפנים הספר. בהערה הבאה במילואים, כשמצויין "שם"; "לעיל" וכדומה, הכוונה היא להמקום המובא בהערות שלפני — בפנים או במילואים — לפי מספר הסידורי של ההערות.
 * * *

ע"פ בקשת רבים נתן כ"ק אומרי שלישיא רשימת שיחתו מי"ט כסלו תשכ"ז — ע"פ "עניניה של תורת החסידות" — ע"מ להדפיסה בתוך הטספה חזו"ם ספר זה.
 * * *

מובן, אשר ספר זה אינו להיות בשום אופן תחליף ח"ו ללימוד הספרים מאמרים וכו' שבתורת החסידות. כי
 — נוסף לזה אשר גם מצד הבנת הציונים, הרי מתכן אשר גם ספר ערכים הכי טוב אינו אלא אוניס לתורה, ואונים, גם הטובות ביותר, אינן ממלאות את מקום הלימוד כ"ו — סגולה מיוחדת בתורת החסידות, שמעוררת היא ומאירה את נשמת הלומדה, וסגולה זו היא כמובן רק ב"דברי הרב" כפי שנאמרו ונכתבו בהאמרים שיחות וכו'. אמנם, מקום אנו, שספר זה יביא תועלת רבה ויהי לעורה ללומדי תורת החסידות, בין להעסיקם בחסידות מכבר — ללבן ולברר את הציונים הנלמדים, ובין למתחילים — שימצאו בהספר מבוא ופתח להיכל תורת החסידות.
 תקותינו, שבעזרת השי"ת יצאו לאור בקרוב גם הכרכים הבאים, ויהי רצון, אשר שליבה זו בהסולם הדפסת מעינות החסידות, תקרב את ביאת משיח צדקנו, מתבטחת מלך המשיח להבעיט, אשר, לכשיספצו מעינותיו, תוצה — קאתי מר"י בקרוב ממש.
 ה מ ע ר כ ת

פרו"ה

X

ר"ח סמ"ה, התש"א
 ברוקלין, נ. י.
 מבוא — ב

הגהות הרבי על עמוד זה:

במקור: "ביאור מאמרי רז"ל וכו' התמוהים, המתיישבים עפ"י הציונים שבפנים".

הרבי הוסיף בתחילה את המילה "לפעמים".

במקור: "מובן, אשר ספר זה אינו להיות בשום אופן תחליף ח"ו ללימוד הספרים מאמרים וכו' שבתורת החסידות".

הרבי העביר קולמוס על המילה "להיות", וכתב אחרי המילים "בשום אופן": "שישמש".

מוקדש לחיזוק ההתקשרות לנשיא דורנו
לכ"ק אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע